

Norintiems užsiiminėti kupoline akrobatika

Pradedant šokinėti kupolinę akrobatiką reikalinga trenerio arba patyrusio parašiutininko priežiūra. Parašiutininkas turėtų turėti bent 100 šuolių sparno tipo parašiotu ir mokėti dirbti tiksliai nusileidimui. Kupolinėje akrobatikoje ypatingai reikalingas parašiutininkų bendras sutarimas, veiksmų tikslumas, sugebėjimas greitai rasti teisingus sprendimus.

Įrangos paruošimas kupolinei akrobatikai. Parašiotus rekomenduojama parinkti vienodo modelio – kupolai 7 sekcijų (9 sekcijų greičiau šuolyje lankstosi), vienodas stropų ilgis, ne greitesni už klasikinius. Parašiutininko apranga gali būti bet kokia, kuri apsaugo nuo trinties uždegimų ir ant kurios nėra jokių daiktų (užtrauktukai, kabliukai ir pan.) už kurių galėtų kabintis stropai. Šalmas turi neužspausti ausų, kad parašiutininkai lengvai vienas kitą girdėtų. Parašiutinius peilius rekomenduojama turėti du, gerai prieinamose vietose, bet pritvirtintus taip, kad nesikabintų stropai. Parašiutininkai kiekvieną momentą privalo žinoti esamą aukštį, todėl aukštimitis būtinas patogioje matomoje vietoje. Parašiutinėje akrobatikoje su prietaisais šokinėti nepatartina. Šuolio metu juos rekomenduojama atjungti.

Pirmieji šuoliai. Pasiruošimas šuoliui prasideda žemėje – susipažindinama su kupolų suartėjimo tvarka, manevrais, ypatingais atvejais. Rekomenduojama pradėti šuolius su instruktoriumi ar patyrusiu sportininku suartėjant ore 1-1.5 m atstumu kupolas nuo kupolo. Atsižvelgiant į studento gabumus tokio šuolio užtekų 1 arba dviejų. Sekantis lygis – instruktorius paduoda savo kupolą, o studentas mokosi jį priimti. Jeigu gerai sekasi studentui, galima tuo pačiu šuoliu mokytis etažerę suspausti. Trečiajame lygyje studentas mokosi paduoti savo kupolą instruktoriui. Šiems trims lygiams instruktorius pats nustato šuolių skaičių pagal studento gebėjimus. Tiek išmokęs pradedantysis kupolinės akrobatikos parašiutininkas gali savarankiškai atlikinėti paprastas arba suspaustas etažeres.

Sudėtingesnius šuolius (figūros, etažerė daugiau kaip 2 parašiutininkų ir t.t.) galima atlikti tik su patyrusiais sportininkais ir visą šuolio eigą parengus žemėje. Jokiu būdu, be ypatingų priežasčių, negalima šuolio eiliškumo ir tvarkos keisti ore, nei buvo sumodeliuotas žemėje.

Kiti šuolio ypatumai. Figūra “Etažerė” valdoma viršutinio parašiutininko. Parašiutininkų žemėjimas etažerėje yra didesnis, o horizontalus greitis mažesnis nei įprasta, kadangi viršutinis parašiutininkas, būdamas apatinio parašiutininko kupolo centre, savo kūnu uždaro dalį kupolo kamerų ir “sujaukia” aerodinamiką. Suspaustoje etažerėje apatinio kupolo dalis kamerų taip pat yra pridarytos viršutinio kupolo stropomis. Tačiau suspausta etažerė yra stabilesnė.

Atliekant kupolinės akrobatikos šuolius, iš lėktuvo atsiskiriama kas 1-3 sek. ir parašiutai skleidžiami be didelio uždelsimo (atliekant etažerę iš daugiau žmonių, paskutiniai gali daryti didesnę skleidimo uždelsimą). Nesurinkus figūros iki 600m aukščio darbas baigiamas. Bet kokios figūros rinkimas vyksta prieinant parašiutininkui iš apačios, truputėlį laikantis šone. Užėjimas iš priekio etažerės draudžiamas.

Ypatingi atvejai atliekant kupolinės akrobatikos šuolius.

Parašiotas gesimas viduryje figūros. Jeigu viduje didesnės figūros pradėjo gesti parašiotas, reikia valdymo stropomis jį kelis kartus “papumpuoti”. Kuo greičiau reaguosite į tai, tuo didesnė tikimybė kad pasitaisys. Tačiau negalima ilgesnį laiką gęstantį parašiotą laikyti pristabdymo režime t. y. ilgai spaudinėti valdymą, kadangi didelis pristabdymas neigiamai veiks kitus parašiotus figūroje. Nesikeičiant situacijai, būtina pranešti partneriams ir išsivaikščioti iš figūros po vieną nuo apačios. Bet, jeigu tokiai išsivaikščiojimo tvarkai nėra laiko (gęstantis parašiotas sukasi ir gali pintis su kitais), tai reikia nedelsiant paleisti apatinius parašiutininkus (jeigu jie ir nespėjo išsiskirstyti) ir įsitikinus kad apačioje nieko nėra, duoti komandą kad paleistų viršutinis parašiutininkas.

Stiprus figūros tempimas. Etažerėje sudarytoje iš keturių ir daugiau parašiutininkų, gali atsirasti stiprus vertikalus figūros tempimas. Tokiu atveju viršutinis (valdantysis) parašiutininkas

turėtų duoti komandą antrajam apatiniam parašiutininkui lengvai savo parašiotą valdymais laikyti pristabdytą (nuimti 2-3 m/s greičio). Turėtų figūros tempimas sumažėti. Jeigu šis metodas nepaveda (ypač didesnei grupei žmonių), tai galima visiems parašiutininkams savo parašiotus prilaikyti nedideliame režime. Tik žinotina tai, jog vienam iš parašiutininkų labiau užtraukus savo parašiotą, figūra pakeistų pasvirimo kampą ir galimas išsirimas.

Jeigu jokie tempimo sumažinimo metodai nepaveda, duodama komanda pradėdant nuo apatinio po vieną išsivaikščioti. Figūrai neišsilaikius ir nutrūkus į dvi dalis, antros dalies viršutinis parašiutininkas likusių prie jo parašiutininkų etažerės valdymą pasiima sau.

Apatinio parašiutininko įsisiūbavimas. Atliekant šuolius didesnėje grupėje ir neatitinkant parašiotų vienodiems modeliams pasitaiko apatinio parašiutininko įsisiūbavimas į šalis. Tokiu atveju apatiniam parašiutininkui reikia savo parašiotą prilaikyti valdymais režime ir tai turėtų sustabdyti siūbavimą. Jeigu situacija nesikeičia o tiktai aštrėja, tai apatinis parašiutininkas paleidžiamas iš figūros.

Įsipynimas į stropus. Jeigu rinkdami figūrą ar joje būdami papuolėte į kito parašiutininko stropus tai pirmiausia pasirūpinkite, kad neužsikabintų niekur parašiotu atsikabinimo pagalvėlė ir atsarginio žiedas. Esant galimybei, reikia pabandyti išsilaisvinti iš stropų ar kupolo, balsu derinant su draugu veiksmus. Jeigu užgeso partnerio kupolas ir jums nepavyksta iš jo išsivaduoti, reikia įvertinti situaciją ar užgesęs kupolas nepatrukdytų jūsų kupolo darbui ir jei aukštis daugiau nei 500m. reikia duoti komandą draugui atsikabinti. Tačiau, jeigu aukštis nedidelis, arba atrodo jog partnerio kupolas jums trukdytų išsigelbėti, tai būtina kuo tvirčiau užgesusį kupolą laikyti prie savęs ir leistis po vienu parašiotu, informuojant draugą jog jo parašiotą tvirtai laikote. Visose situacijose nepadidėjus reikia kuo ramiau įvertinti situaciją, kalbėtis su partneriu ir greitai veikti.

Įsipynimas kito parašiutininko į jūsų kupolą. Toks atvejis galimas, kai renkant figūrą, dideliu greičiu paduodamas parašiotas ne per vidurį kitam parašiutininkui o kairiu arba dešiniu kraštu. Tada gali gęsti parašiotu paduotas šonas ir greitu sukimu apsisukti aplink partnerį. Dar panašus atvejis galimas kai renkant etažerę paduodant kupolą prasmengama žemyn ir viršutinis parašiutininkas dingsta iš akiračio atsidurdamas virš apatinio parašiutininko. Bandant grįžti į pradinę padėtį parašiotą stabdant (verčiant atgal), yra didelė tikimybė, kad viršutinis papuls į apatinio kupolą. Todėl renkant figūrą visuomet būtina vizualiai matyti viršutinio parašiutininko padėtį ore, o nematant atsitraukti. Visiškai įsipynus jūsų kupolui nereikia skubėti atsikabinti nuo jo, nes galite pridaryti daug nesklandumų kitam ar kitiems figūros parašiutininkams. Susipynus dviems parašiutininkų kupolams atsikabinti reikia po vieną pradėdant viršutiniu parašiutininku, kad jo nepliktų "skudurų" krūvoje. Jeigu viršutinis įsipynė į apatinio parašiotą ir atsikabinti bei panaudoti peilį nėra galimybės, jis stipriai laikydamasis duoda komandą apatiniam skleisti atsarginį parašiotą. Tokiu atveju apatinis (jis gali atsirasti šone ar viršuje) neatkabines pagrindinio parašiotu skleidžia atsarginį ir dviese prižemi po vienu atsarginiu parašiotu.

Parašiutininko įsipynimas į atkabintą parašiotą. Tokiu atveju parašiutininkas turi išlaisvinti galvą ir rankas kad galėtų veikti, apžiūrėti savo parašiotą ir jeigu savas parašiotas normaliai dirba, leistis, stengiantis viską daryti kad neišsiskleistų atkabintas parašiutininką supynęs parašiotas. Tačiau, jeigu ir savas parašiotas pradėjo gesti, arba po susipynimo su kitu parašiutininku ir atsikabinimo, papuolėte į savo parašiotą, reikia atlaisvinti erdvę atsarginio parašiotu kuprinei ir 400-300m aukštyje skleisti atsarginį parašiotą. Tokio aukščio pilnai užtenka išsiskleisti atsarginiam, o supintas parašiotas tikimybė kad nespės iki prižemėjimo išsidraikyti ir negesins išskleisto atsarginio.

Ištraukiamojo parašiotu užsikabinimas. Išsivaikščiojant figūrai, reikia atkreipti dėmesį ar niekas nesikabina už kito parašiotu. Pasitaikantis atvejis kai ištraukiamasis parašiotas užsikabina už valdymo stropų (ypač suspaustoje etažerėje) ar kt. Tai įvykus reikia pasinaudoti peiliu

nupjaunant ištraukiamojo parašiuoto jungtį, valdymo stropą ar pan. Nepavykus veikti pagal anksčiau numatytas situacijas.

Medžiaga paimta iš Terri Parsonz knygos “Grupinė, kupolinė parašiutininkų akrobatika”